

STENOMUSEN 86

MEDLEMSBLAD FOR SCIENCE MUSEERNE VENNER – JUNI 2022

Midt i en podetid

Hundredvis af brugte vatpinde og testkit er bevaret for eftertiden. De fortæller om et ekstraordinært kapitel i universitetets knapt 100-årige historie.

Udover “coronapas” og “superspreder” var “selvtest” et af de 36 ord, som inficerede det danske sprog under co-

vid-19. Muligheden for selvtest dannede også rammen om Aarhus Universitets eget forsøg på at håndtere den udmattende epidemi, da universitetet så småt åbnede igen i foråret 2021 efter en langvarig anden nedlukning.

Den 21. april 2021 åbnede to testcentre med super-

viseret selvpodning, dvs. at medarbejderne bookede tid, mødte op og satte sig ved et bord med podepind og testkit foran sig, hvorefter en instruktør guidede de fremmødte igennem proceduren. Testcentrene var en succes og servicerede to måneder senere alle universitetets medarbejdere på 11 lokalteter fra Emdrup i øst til Herning i vest.

Medicinhistorie og coronatest

Denne særegne aktivitet ved universitetet valgte Steno Museet at prioritere højt, fordi den på

Et par hundrede brugte podepinde blev UV-belyst på et rullebord i Steno Museets kælder for at destruere biologisk materiale. Foto: Steno Museet.

bedste vis illustrerer, hvordan covid-19 ændrede hverdagen på universitetet under pandemien. Tusinder af medarbejdere måtte flere dage om ugen afsætte tid til at stikke en pødepind op i hvert næsebor og senere tjekke, om de var frikendt eller måtte gå i hjemmekarantæne.

Etableringen af centrene var hektisk og trak hårdt på bl.a. eventkoordinator Katrine Boserup, som i løbet af fire uger skulle organisere et beredskab med medarbejdere, oplæring,

lokaliteter, procedurebeskrivelse og ikke mindst en kviktest-app, som overholdt retningslinjerne for GDPR og sikkerhed ved universitetet. Det krævede samarbejde mellem jurister, sikkerhedseksperter og IT-folk – på overarbejde.

Velvilje og samtykke

Samarbejde og velvilje fra testcentre var også afgørende, da museet 28. juni 2021 indsamlede brugte pødepinde og testkit fra fem testcentre på campus i Aarhus. Dagen efter kunne

universitetets databeskyttelsesrådgiver imidlertid meddele, at vi ikke måtte indsamle vatpindene uden et samtykke, fordi de indeholdt personligt biologisk materiale. Derfor indsamlede museet to dage senere endnu en gang vatpinde og testkit, denne gang med samtykkeerklæring. Nu er de bevaret for eftertiden og kan levendegøre et særligt kapitel i universitetets historie om 10, 25 eller 100 år.

Morten Arnika Skydsgaard

Studerende og medarbejdere instrueres i at pøde sig selv i Auditorium F på Matematisk Institut, hvor det første af 11 kviktestcentre lå. Foto: Lars Kruse, AU-kommunikation.

Samlingsarbejdet i 2021

Coronavirus satte også sit præg på samlingsarbejdet sidste år. Både i forhold til betingelserne for arbejdet, og hvad der blev indsamlet. Men året blev også brugt til en opdatering af Steno Museets samlingsstrategi.

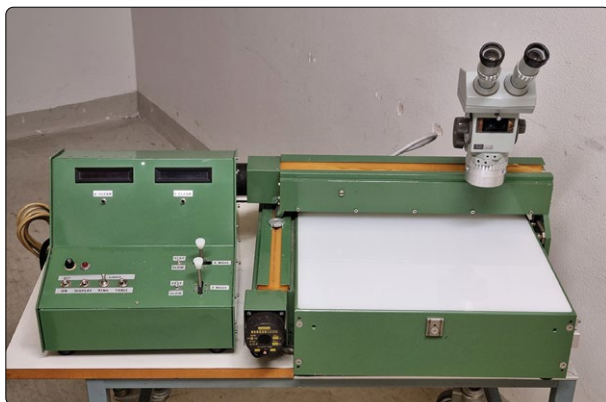
Science Museerne har i de sidste par år arbejdet på at formulere strategier for museerne som helhed såvel som for de enkelte faglederområder. Derfor har vi også opdateret den tidligere samlingsstrategi for perioden 2016-2020.

Samlingsstrategi

Formålet med samlingsstrategien er at øge kvaliteten og anvendeligheden af de eksisterende samlinger samt at sikre en gennemtænkt og fokuseret indsamling af natur- og lægevidenskabelig kulturarv, begge dele med henblik på samlingsbaseret formidling og forskning.

Der er opstillet følgende strategiske mål for samlingsarbejdet 2021-2025:

1) Optimere kvalitet og brugbarhed af samlingerne i forhold til indsamling, dokumentation, bevaring og kassation.

Blandt de måleinstrumenter, som i 2021 er indsamlet fra Ole Rømer-Observatoriet, er et apparat til udmåling af stjerners og galakseres position på fotografier af himmeludsnit. Ved hjælp af de to "joysticks" på styreboksen til venstre kan stereoluppen flyttes, til man kan se det ønskede himmelobjekt. Herefter kan luppens placering aflæses af displayet øverst på styreboksen. Foto: Hans Buhl.

2) Implementere en indsamlingspolitik, der identificerer prioritetsområder.

3) Sikre at genstande fra samlingerne spiller en central rolle i Science Museernes udstillinger.

4) Øge samlingernes synlighed på Science Museernes digitale platforme, f.eks. gennem præsentation af særligt interessante nyere hversvelser på Science Museernes hjemmeside.

Indsamlingspolitik og prioritetsområder

Indsamlingspolitikken skal bidrage til en styret indsam-

ling af teknisk-naturvidenskabelig og medicinsk kulturarv frem for en passiv strategi, hvor henvendelser fra donatorer bliver bestemmende for, hvad der kommer til at indgå i samlingerne.

Hovedværktøjet i en styret indsamling er såkaldte prioritetsområder, der skal fungere som pejlemærker for, hvor vi aktivt vil lede efter den kulturarv, der kan styrke vores samlinger, eller hvornår vi vil sige "ja tak", når donatorer henvender sig.

De videnskabshistoriske prioritetsområder er:

- Hvor kommer vi fra? (set fra astrofysikken og kosmologien)

- Klimaforskning

- Stoffets usynlige mikro-verden

- Kortlægningen af verden

De medicinhistoriske prioritetsområder er:

- Livets begyndelse og afslutning

- Mikrober, smitte og hygiejne

- Livsstilssygdomme

- Biomedicinske forskningsgennembrud ved Aarhus Universitet.

AU Universitetshistorie

Der er endnu ikke ansat en ny universitetshistoriker, men samlingslederen har løbende ekspederet de henvendelser, der er kommet om adgang til arkivalier og billeder. Desuden er der i begrænset omfang blevet indsamlet tilbudt materiale.

Forskerne satte udgået molekylærbiologisk udstyr i kælderen, hvor vi så kunne gennemgå det. Det var imidlertid i samtaler med forskerne, at vi fandt ud af, hvor "guldet" lå gemt.

Foto: Steno Museet.

Videnskabshistorie

Der har ikke været større indsamlingsprojekter på det videnskabshistoriske område, så samlingen er blot blevet beriget med enkelte måleinstrumenter, herunder forskellige historiske instrumenter fra Ole Rømer-Observatoriet i forbindelse med, at det er blevet ryddet for at give plads til den igangværende renovering.

Medicinshistorie

Museets indsamling fulgte udviklingen i covid-19 i hele 2021, hvor universitetets selvtestcentre, folkelige demonstrationer i Aarhus samt en usædvanlig jule-

gudstjeneste var nogle af de epidemiske fokusområder, som udfoldes andre steder i dette blad. Covid-19 indsatsen inkluderede 100 brugte Moderna- og Pfizer-vacciner fra et vaccinecenter i Sønderborg og italienske mundbind i 15 farver fra Venedig.

Et andet prioritetsområde, forskningsgennembrud ved Aarhus Universitet, krævede pludselig opmærksomhed og hurtig handling i vintermånederne, da Institut for Molekylærbiologi og Genetik som det første skulle flytte til den nye "Universitetsbyen", hvor det gamle kommunehospital lå. Instituttet dannede den molekylærbiologiske forskningsfront i Danmark i 1970'erne og 80'erne og lå derfor inde med meget interessant udstyr m.v. I forbindelse med flytningen blev der ryddet grundigt op – og ud – i alle afdelinger. Steno Museet var med i processen og fik reddet uerstattelig kulturarv, inden den i bogstavelig forstand endte i affaldscontaineren. Den indsats vil vi fortælle udførligt om i næste års samlingsberetning.

Hans Buhl og

Morten Arnika Skydsgaard

Corona-pis og prædiken på papir

Steno Museet har indsamlet sin første juleprædiken i form af syv A5-ark.

Den 24. december 2021 holdt sognepræst Sara Kristiansen Hidalgo juleprædiken i Antvorskov Kirke i Slagelse.

Det var glædeligt, at det kunne lade sig gøre, fordi kirken var lukket året forinden. Men prædiken var også præget af covid-19-epidemien og et frit sprogbrug i det hvælvede kirkerum.

Ord om isolation i en kirke

Præsten forklarede selv om sin prædiken efterfølgende: "Altid siden min studietid har jeg været opslugt af Løgstrup. Jeg har tit haft en bange anelse omkring, hvorvidt den her fjernhed fra hinanden påvirker os både under, men også efter corona. Min prædiken var simpelthen bygget op omkring, at vi lige havde været smittede og isoleret i over en uge, min familie og jeg."

Præsten fortæller om besværet med isolation, om at

komme igennem til corona-hotlines og om at blive coronatestet, når man har fem børn. Men hun fortæller også om coronapodernes venlige smil og hjertelighed – og at de blev symbol på overskud, lys og glæde.

Peter Fabers julesang

På selve juleaften overraskede Sara Kristensen Hidalgo den sparsomt fremmødte menighed ved at synge sin egen version af Peter Fabers velkendte, verdslige julesang:

Sikken voldsom trængsel og alarm.

Det er jul men man må ikke kram.

Vi er træt af det corona-pis, men vi holder ud i denne julestress.

Alt bliver bedre, bare vent og se.

Nu i år da må vi sammen be.

Hører præstens prædiken, det er rart.

Ta en lur, når den er lidt for smart.

Jul, jul, jul, jul, jul, jul.

Rør blot ikke ved min gamle jul.

Foto: Antvorskov Kirke.

Hun tilføjede: "Tiden, vi er i lige nu, er mærkværdig på mange måder. Den kan ligesom suge livsglæden ud af selv den gladeste, og det er som om korthuset vælter for øjnene af os, og vi kan intet stille op." Det var da epidemien buldrede derudad for et halvt år siden.

Museet indsamlede også en håndsprit fra alteret og Sara Kristensen Hidalgos sungne version af den berømte julesang fra 1848.

Mary Marie Kromann og Morten Arnika Skydsgaard

Coronaens ansigter

Steno Museet har indsamlet mange coronarelaterede genstande – også forskellige coronakritiske effekter.

Coronaepidemien har haft mange ansigter og har det stadig. Der har været rynkede bryn af bekymring over høje smittetal, men på den anden side også rynkede bryn over angstindgydende statistikbehandling. Vi har hørt og set ting, som vi aldrig har hørt og set før.

Indimellem har vores ansigter været tildækkede af masker – eller mundbind – så vi kun har kunnet se hinandens øjne. Vi har stillet mund og næse til rådighed for vatpinde, og snot og spyt er blevet analyseret for virus.

På gaden

“Selvudnævnte ‘coronabestjente’ provokerede medborgerne ved at kommentere på deres adfærd i det offentlige rum,” skriver Morten

Skydsgaard i bogen *Fra pest til corona*. Disse bestjente kunne man f.eks. opleve, når byens fortove umuligt lod en holde to meters afstand til ens næste, hvor gerne man end ville. Der var angst og usikkerhed, og nogen satte sågar rammer om deres Facebook-profil-billeder, hvorpå der stod: “Stay the Fuck at Home”. Man positionerede sig mere eller mindre – og nogle gik på gaden for at demonstrere mod det hele.

Demonstrationer

Som led i Steno Museets indsamling af genstande fra covid-19-pandemien indgik også en dokumentation af modstand mod myndighedernes epidemibekæmpelse. En kritik af myndighederne, som udviklede sig et halvt år henne i epidemien, og i nogle tilfælde udviklede sig til optøjer med fysisk konfrontation med politiet. Optøjer mod myndighederne er et velkendt fænomen fra udlandet, f.eks. fra en 20-30 engelske byer under den europæiske koleraepidemi i 1830'erne. Men optøjer under epidemier har så

En af demonstranterne opfordrede til, at man ikke ukritisk skulle fæste lid til myndighedernes coronafortælling. Foto: Mary Marie Kromann.

vidt vides aldrig fundet sted på dansk jord. Under pesten i København i 1711 protesterede borgere mod myndighedernes husvisitationer, og forladte huse blev plyndret, men optøjer fandt næppe sted.

Under covid-19 var de mest omtalte demonstrationer organiseret af gruppen *Men in Black*, hvis Facebook-gruppe fik 25.000 medlemmer på en måned. I Aarhus organiserede den lokale gruppe *Aarhus Vågner* demonstrationer hver fredag foran Rådhuset. Kendetegnende for begge grupper er, at de var løst organiserede, og at man til demonstrationer så alt fra 60-årige til unge med indvandrerbaggrund.

Museet er med

En medarbejder fra Steno Museet valgte at gå med i nogle af disse demonstrationer med henblik på at indsamle effekter for eftertiden. Det var på flere måder en spændende oplevelse at være "participant observer", som det kaldes i den klassiske etnografi, når fortrinsvis vestlige akademikere slog sig ned og levede sammen med oprindelige folk. Således har Steno Museets

Der blev demonstreret med både lyd og lys på Rådhuspladsen i Aarhus. Foto: Mary Marie Kromann.

medarbejder gået sammen med demonstranter med fakler og skilte med tekster som "Medicinsk Frihed" og "Nej til medicinsk diktatur." Skiltene blev indsamlet til museet for at dokumentere et hjørne af coronaepidemien – det corona-skeptiske.

Noget af det mere radikale, museets medarbejder oplevede, var en yngre mand, der stod og kiggede på medarbejderen under demonstrationen, mens han førte sin finger hen over halsen som en nonverbal trussel.

Her blev "the participant observer" lidt overrasket.

Ved demonstrationerne har der både været tommelfingre op og ned hos dem, der betragtede optogene. Sværest var det, når betragterne blev meget vrede over eller provokerede af demonstrationerne. Men ofte var der rolige og veltalende demonstranter, som appellerede til forståelse fra begge sider. Sådan at ingen af parterne led ansigtstab, kunne man sige.

Mary Marie Kromann og Morten Arnika Skydsgaard

Væksthusene får en vild baghave

Bag Væksthusene ligger et område med dansk natur og danske naturtyper. Det kan se lidt rodet ud, men det er meningen. For området skal så vidt muligt afspejle den "ægte" danske natur i miniformat. Nu ændrer området navn fra 'Danske Plantesamfund' til 'Væksthusenes vilde baghave'.

Er det ukrudt? Sådan lyder et ofte stillet spørgsmål fra

de gæster, der forvilder sig om bag Væksthusene. Området lever en lidt stille tilværelse, hvor dets herlighedsværdi både er over-skygget af rosenbedene i Botanisk Have og de eksotiske planter i Væksthusene.

Men området har et vigtigt formål, nemlig at skabe opmærksomhed og viden om dansk natur. Her kan man opleve den danske

natur i miniformat og gå på opdagelse i forskellige naturtyper, som man kan finde i nærheden af Aarhus. Man lærer at kende nogle af de planter, der karakteriserer de forskellige naturtyper. Målet er, at kendskabet til planter og natur også øger forståelsen for – og bevidstheden om – biodiversitet i den danske natur og gør en i stand til at passe bedre på den.

Væksthusenes vilde baghave kan se lidt rodet ud. Men det er meningen, for området skal så vidt muligt afspejle den "ægte" danske natur i miniformat. Foto: AU Foto, Aarhus Universitet.

Penge til formidling

Nu har Science Museerne fået penge til at formidle dette formål langt mere eksplicit med et nyt projekt under VisitAarhus og Erhvervsfremmebestyrelsen. Projektet skal også bruges til at udvide potentialet for Aarhus som en læringsplatform, hvor familier, turister, skoleklasser og andre kan gå på opdagelse udendørs i nogle af de smukke, grønne områder, som findes inde i Aarhus by.

Det nye navn

Det er i den forbindelse, at man har besluttet at ændre navnet til 'Væksthusenes vilde baghave – dansk natur i miniformat'. Et navn, der tydeligere skal formidle, hvad stedet handler om.

Udover nyt navn skal der også laves informationsmateriale og involverende aktiviteter, som skal give de besøgende et større kendskab til de mange smukke og spændende planter i den danske natur.

'Væksthusenes vilde baghave' lanceres i forbindelse med Aarhus Festuge 2022, men forventes at stå klar med de forskellige nye tiltag allerede medio august.

For eksempel vil der være plantespil, gode historier om planterne i den danske natur, digitale tiltag, info-skilte og forskellige ideer til, hvor man kan tage hen, hvis man vil ud i den "rigtige" østjyske natur baghede.

Trine Bjerre Mikkelsen

Der blev brainstormet på det nye navn i mindre grupper ved et af de museumsmoder, som samler alle Science Museernes mange medarbejdere en time hver anden uge. Foto: Trine Bjerre Mikkelsen.

“Tegn det lige”

“Jeg kan da ikke tegne!”
Troede jeg. Men til den
seneste formidleraften i
maj var der tegning på
programmet.

Vi fik besøg af “special
guest star” Linda Greve
(tidligere formidlingschef),
som introducerede os for
tegning på den enkle måde.
De fleste af os mente helt
bestemt, at vi ikke kunne
tegne overhovedet, men det
viste sig, at det kunne vi
faktisk godt.

Fire gange om året afhol-
der vi formidleraften, hvor
alle formidlere og ansatte i

formidlingsafdelingen mø-
des et par timer til fagligt
input, generel information
om hvad der rører sig på
Science Museerne samt
mad og hygge sammen.
Lokaliteten skifter imellem
Steno Museet og Vækst-
husene, og når Ole Rømer-
Observatoriet engang er
klar igen, skal vi også
mødes der.

Cirkler og streger

Der var lagt masser af hvidt
papir og tuscher klar, og
gennem en række simple
øvelser kom vi trin for trin
igennem “De fire P’er”,

Sådan kan man f.eks. tegne pro-
grammet for et besøg i Vækst-
husene i Botanisk Have.

Foto: Charlotte Trolle Olsen.

hvor vi lærte at tegne
People, Places, Process og
sPeach. Med cirkler og stre-
ger kunne vi efter kort tid
fabrikere flotte velkomst-
skilte, nydelige programmer
og dagsordener, mennesker
alene eller i grupper, planter
og planeter og meget mere.
Der var dyb koncentration
og tydelig glæde, når det
lykkedes at få stregerne til
at ligne noget genkendeligt.

Hvorfor nu det?

Men hvorfor skal vi over-
hovedet tegne – kan vi ikke
bare skrive det? Jo, og det
har vi også gjort rigtig me-
get, særligt i Væksthusene,
men selv om man kun skri-
ver stikord eller korte sæt-
ninger, kan en tegning ofte
sige mere end ord, samtidig
med at det ser hyggeligt og

Tidligere formidlingschef Linda Greve instruerede Science Museernes
studerterformidlere i at tegne simple og illustrative skilte m.v.

Foto: Charlotte Trolle Olsen.

indbydende ud. Med et simpelt program med både skrift og tegninger ved både børn og voksne nogenlunde, hvad der kommer til at ske, og det kan også hjælpe os selv med at finde tilbage på sporet, hvis det utænkelige skulle ske, at vi kom til at forfølge et emne ud ad en tangent. Det er også dejligt at kunne lave en hurtig illustration til en forklaring af et lidt kompliceret emne.

Vi havde en god snak om, hvorfor man ikke har brugt tegninger så meget før. For mange af os har det mest handlet om, at man ikke rigtigt syntes det lignede, eller at det tog for lang tid. Heldigvis var hovedbudskabet, at man skal "keep it simple", ikke tænke for længe over det og ikke mindst acceptere sine fejl.

Inspirerende

Personligt blev jeg meget inspireret, og jeg kan se, at mange af formidlerne tydeligvis også har taget nogle tips og tricks til sig. Der er i hvert fald dukket flere flotte programmer og fine velkomstskilte op både i Væksthusene og på Steno Museet efter formidleraftenen.

Charlotte Trolle Olsen

Planter på menuen

Nu kan man blive klogere på planter, mens man spiser. På Væksthusenes nye menukort kan man finde forskellige retter med et aftryk fra nogle af de mange planter, man ser i plantsamlingerne.

Mandag 30. maj lancerede Science Museerne en ny menu og et nyt menukort med historier om planter i Væksthusene. Konceptet er, at man spiser i cafeen og får viden om nogle af planterne i maden samtidig.

En af retterne er porretærte med bagte tomater og

rosmarinolie på en bund af sprød salat, men man kan også bestille rugbrød med saftig grøntsagsdelle og karryhumus eller gå på opdagelse i en skøn frokostsalat med ananas.

Mens måltidet nydes, kan man nærstudere det nye flotte menukort og få viden om nogle af planterne, der både er i maden og i Væksthusene.

Tag godt imod den nye menu og de spændende plantehistorier.

Velbekomme!

Trine Bjerre Mikkelsen

Her er det Anja fra Væksthusenes Cafe, der prøvesmager en af de lækre retter. Foto: Trine Bjerre Mikkelsen.

Generalforsamling i Steno Museets Venner

Onsdag den 23. marts 2022 blev der afholdt ordinær generalforsamling på Steno Museet.

Der var 15 fremmødte inkl. bestyrelsen.

Formanden bød velkommen til den ordinære generalforsamling 2022, som ville omfatte perioden fra august 2020 til nu. Generalforsamlingen i 2021 var blevet udskudt – dels pga. corona-restriktioner, dels grundet arbejdet med en ny vedtægt.

1. Valg af dirigent

Claus Navntoft blev valgt og konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet.

2. Beretning om foreningens virksomhed

Formanden, Bjarning Grøn, indledte sin beretning med at nævne, at bestyrelsen i sit virke har fokuseret på tre områder:

- Foreningens blad *Stenomusen*
- Bogudgivelser
- Medlemmers deltagelse som frivillige formidlere ved museets feriearrangementer.

På sine fem møder siden seneste generalforsamling i august 2020 har bestyrelsen desuden arbejdet intenst med den nye vedtægt samt foreningens rolle nu og i fremtiden.

Foreningen har i det forløbne år udgivet bogen *Kants erkendelsesteori*, som behandler grænseområdet mellem videnskabshistorie og filosofi. Bogens forfatter er Tom Bøgeskov, men foreningens tidligere redaktør Knud Erik Sørensen har udført et meget stort arbejde med redigeringen i tæt dialog med forfatteren og har en stor andel i det fine resultat.

Et kommende bogprojekt behandler Galilei med retsagen imod ham som omdrejningspunkt.

Knud Erik Sørensen har stadig fingeren på pulsen, hvad angår salg og udlån af foreningens e-bøger. Han har oplyst, at de har været udlånt over hele landet – gennem 40% af landets biblioteker – og dermed bidraget væsentligt til foreningens indtægter. Disse indtægter er dog faldende, da der desværre er sket forringelser i afregningsbetingelserne.

Efter en lille gættekonkurrence for de fremmødte blev det afsløret, at den mest populære af foreningens udgivelser har været Olaf Pedersens fine, lille biografi *Tycho Brahe og astronomiens genfødsel*, som både er blevet lånt ud/solgt flest gange og har bidraget med flest penge.

Stenomusen er udkommet med 4 numre siden seneste generalforsamling. Alle numre kan findes digitalt på sitet tidsskrift.dk/stenomusen. Fra og med nr. 68 kan bladet også downloades fra museets hjemmeside.

Bladet skal betragtes som både foreningens og museets blad, og det ligger i den nye vedtægt, at museet ikke blot skal indgå i arbejdet med redigeringen, men også i layoutet af bladet.

Dagsordenen for det kommende arbejde (under den nye vedtægt, såfremt den vedtages) vil især komme til at omfatte foreningens nye og bredere rolle under den nye vedtægt samt arbejdet med *Stenomusen*. Denne struktur skulle også gerne have betydning for medlemstallet, ligesom foreningen skal definere områ-

der til samarbejde med og støtte til museet.

Formanden sluttede af med en tak til bestyrelsen for godt samarbejde – specielt til Vibeke Reinhardt for kassererarbejdet og medlemskontakt og til Knud Erik Sørensen for hans fortsatte hjælp med *Stenomusen* og bogudgivelse.

På et spørgsmål, om der ikke ville blive 'lidt tomt' efter Knud Erik Sørensens afgang, svarede formanden, at Knud Erik jo er et venligt menneske, som har lovet stadig at være behjælpelig, når der bliver brug for det. Han understregede også, at bestyrelsen skulle lære at stå på egne ben, og at samarbejdet med museet bl.a. betød, at en medarbejder fra museet vil overtage opgaven med layout af *Stenomusen*.

Beretningen blev herefter godkendt.

3. Det reviderede regnskab forelægges

I kassererens fravær fremlagde Jesper Mathiasen kort regnskaberne for både 2020 og 2021.

Regnskabet for 2020 viste indtægter på knap 27.000 kr. og udgifter på

knap 23.000 kr. – og dermed et overskud på godt 4.000 kr., hvilket delvist skyldtes forudbetalt kontingent.

For 2021 viste regnskabet indtægter og udgifter på hhv. 31.500 kr. og 34.500 kr. – og dermed et lille underskud på knap 3.000 kr. En stor udgiftspost har været trykning af Kant-bogen, ligesom portostigninger og den lavere afregning for e-bøger har trukket den forkerede vej.

Nogle af foreningens kontingentfrie livsvarige medlemmer har ønsket at bidrage til foreningen – i 2021 med en gave på 500 kr. og i 2022 foreløbigt med en donation på 6.000 kr. Foreningen siger hjerteligt tak for den kontante støtte.

Den betyder, at foreningens kapital – herunder værdipapirer – er nogenlunde stabil.

Begge regnskaber blev herefter godkendt.

En oversigt over medlemstallet viste et fald – størst blandt enkeltmedlemmer, som gennem de sidste 3 år var svundet fra 71 til 57. I marts 2022 var der i alt registreret 148 medlemsskaber. En del af disse er parmedlemsskaber.

4. Eventuelle forslag

Sekretæren, John Frentz, fremlagde bestyrelsens forslag til ny vedtægt, som har været forhandlet med direktøren for Science Museerne, Bent Lorenzen,

Baggrunden for forslaget var både det faldende medlemstal, en plan om udvidet samarbejde med Science Museerne om arbejdsopgaver som *Stenomusen*, samt et ønske fra Science Museerne om en platform for nuværende og tidligere formidlere på museerne, som kunne fastholde kontakten mellem museerne og formidlerne.

De væsentligste ændringer, som blev fremhævet, var en navneændring til Science Museernes Venner, at *Stenomusens* udgivelse blev skrevet ind i vedtægten, og at sammensætningen af foreningens bestyrelse blev ændret, så denne består af tre generalforsamlingsvalgte medlemmer samt to medlemmer udpeget af Science Museerne. Der forelå en aftale mellem foreningen og museerne om, at der sættes navn på de udpegede bestyrelsesmedlemmer i god tid inden generalforsamlingen.

Bent Lorenzen supplerede med tilsagn om, at

Science Museerne betaler kontingent for museernes studenterformidlere i håbet om, at de vil gå aktivt ind i arbejdet i foreningen og gerne tage sig af konkrete arbejdsopgaver.

På et spørgsmål om perioden for de udpegede bestyrelsesmedlemmer svarede Bent Lorenzen, at den som udgangspunkt ville være 2 år som for de generalforsamlingsvalgte medlemmer. Han oplyste desuden, at Science Museerne udpeger et medlem til bestyrelsen for Botanisk Haves Venner, som museerne også samarbejder med, men som ikke har samme tilknytning til museerne som Steno Museets Venner/Science Museernes Venner.

Herefter blev den nye vedtægt enstemmigt vedtaget.

5. Fastsættelse af kontingent

Der var ikke fremsat forslag om kontingentændring. Kontingent er derfor uændret.

6. Orientering om aktiviteter på Science Museerne

Museernes direktør, Bent Lorenzen, konstaterede at oplevelsesindustrien generelt havde haft svært ved at genvinde momentum efter

de sidste par års nedlukninger. For Steno Museet kunne han dog konstatere, at der nu var fuldt tryk på skolerne brug af museet – med op til 40 klassebesøg om ugen. Dette mærkes også i Væksthusene, ligesom man forventer et øget besøgstal på Ole Rømer-Observatoriet, når det åbner igen efter den igangværende renovering.

Om interessen skyldes, at Naturhistorisk Museum har nedlagt deres skoletjeneste, er svært at sige.

Interessen for formidling til skoler understøttes også af, at den nye dekan for Natural Sciences, Kristian Pedersen, er ekstremt interesseret i samarbejde herom, og gerne byder elever velkomne til at besøge universitetet.

Et samarbejdsområde kunne være Ole Rømer-Observatoriet, hvor der for tiden foregår en omfattende restaurering, som også indebærer planer om shelters til overnatning. Dermed vil der være mulighed for at tiltrække skoler fra hele landet. Desuden omfatter planerne opstilling af en ny kikkert, som det vil være muligt at styre hjemme fra skolerne.

På Steno Museet er der stor veneration for planetariet. Det er et af de få steder i Danmark, hvor der kan vises en reel stjerneforestilling. Man vil derfor gøre meget for at forny apparaturet inden for de givne økonomiske rammer, evt. gennem en digitalisering af stjerneprojektoren. Verdensbilledeudstillingen på 1. sal trænger også til fornyelse.

Et nyt område, som er lagt ind under Science Museerne, er Aarhus Universitets historiske samlinger. Det er ønsket, at de fremover ikke blot skal formidle universitetets fortid og fremtid, men også dets kunst og kultur og dermed øge kendskabet til universitetet. Stillingen som ny universitetshistoriker, som er finansieret af universitetet, forventes opslået inden så længe.

Forventningerne til foreningen under den nye vedtægt er, at den udvikler sig til et netværk for nuværende og tidligere formidlere. Håbet er, at de vil indgå i foreningens arbejde, f.eks. med arrangementer som kan give større tilknytning til museerne, men også at de kan være 'kritiske røster' i lighed med den nuværende

medlemsskare i foreningen. Efterfølgende kan tidligere formidlere måske skabe kontakter rundt om i landet – f.eks. til institutter som gerne vil samarbejde med museerne om folkeskolen.

7. Valg af bestyrelses-medlemmer

Bestyrelsen 2021 bestod af Bjarning Grøn (formand), Hans Buhl (næstformand), Vibeke Reinhardt (kasserer), John Frentz (sekretær) og Jesper Schou-Jørgensen. På valg var Bjarning Grøn, Vibeke Reinhardt og John Frentz, som alle blev genvalgt.

Formanden oplyste, at der inden sommerferien indkaldes til en ekstraordinær generalforsamling under den nye vedtægt, hvor der så skal være valg til ny bestyrelse.

Bent Lorenzen oplyste, at Science Museernes udpegede repræsentanter bliver Hans Buhl og Charlotte Trolle Olsen.

8. Valg af bestyrelses-suppleanter

De siddende suppleanter Helle Boelskifte Andersen og Jesper Matthiasen blev genvalgt.

9. Valg af revisor og revisorsuppleant

Den siddende revisor Kristian Jakobsen blev genvalgt. Som revisorsuppleant valgtes Knud Erik Sørensen.

10. Eventuelt

Intet.

Dirigenten takkede for god ro og orden og afsluttede generalforsamlingen.

Efterfølgende viste museumsinspektør Morten Skydsgaard rundt i udstillingen *Videnskab er lidenskab – om forskerliv og kogte krabber*.

John Frentz

Ekstraordinær generalforsamling i Science Museernes Venner

Torsdag den 16. juni 2022 blev der afholdt ekstraordinær generalforsamling på Steno Museet med henblik på at få valgt en ny bestyrelse i henhold til den nyligt reviderede vedtægt.

Der var 17 fremmødte inkl. bestyrelsen.

Formanden bød velkommen til den første ekstraordinære generalforsamling i foreningens historie.

1. Valg af dirigent

Per Christiansen blev valgt og konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indvarslet.

2. Orientering om foreningens virksomhed ved formanden

Formanden gennemgik foreningens 41-årige historie på 2 minutter – fra starten den 2. maj 1981 til den i marts måned 2022 vedtagne

vedtægtsændring, som sikrer foreningen et bredere grundlag omfattende både Steno Museet, Væksthusene, Ole Rømer-Observatoriet og Herbariet, samt en navneændring til Science Museernes Venner.

Medlemsbladet *Stenomusen* har gennem årene været et godt aktiv for både foreningen og museet og er, siden første nummer udkom i december 1997, skiftet fra

s/h til farver og udvidet fra 4 sider til 20 sider. Der arbejdes på et udvidet samarbejde mellem museet og foreningen om udgivelsen.

Foreningen har i tidens løb udgivet omkring 30 videnskabshistoriske publikationer, som fylder en del på museets i forvejen bugnende hylder. Museets direktør har anmodet foreningen om at reducere boglaget. Det er blevet overladt til den kommende bestyrelse at gøre dette på en konstruktiv måde i løbet af det næste halve års tid.

Formanden sluttede af med en tak til bestyrelsen, og fremhævede især samarbejdet med Knud Erik som redaktør og Hans som næstformand og forbindelsesled til museet.

3. Valg af bestyrelsesmedlemmer efter den nye vedtægt

I henhold til vedtægten består bestyrelsen af 3 generalforsamlingsvalgte medlemmer, hvoraf de 2 vælges i lige år, 1 i ulige år, samt 2 medlemmer udpeget af Science Museerne.

For en 2-årig periode valgtes Jesper Schou-Jørgensen og John Frentz.

For en 1-årig periode valgtes Kristian Jakobsen.

Som de udpegede medlemmer har Science Museerne valgt Charlotte Trolle Olsen og Hans Buhl.

4. Valg af bestyrelses-suppleanter

Helle Boelskifte Andersen og Jesper Matthiasen blev genvalgt.

5. Valg af revisor og revisorsuppleant

Som revisor valgtes Knud Erik Sørensen.

Som revisorsuppleant valgtes Bjarne Toft.

6. Eventuelt

Der blev forespurgt om muligheden for udsendelse af referat af generalforsamlingen til alle medlemmer. Der blev svaret, at referatet bliver bragt i førstkomende udgave af *Stenomusen*, som udsendes til samtlige medlemmer.

John Frentz takkede på foreningens vegne de afgående bestyrelsesmedlemmer Bjarning Grøn og Vibeke Reinhardt, mens Hans Buhl takkede dem på museets vegne.

John Frentz

Efter generalforsamlingen viste formidlingsmedarbejder Kamma Lauridsen først rundt i det nye udstillingsafsnit 'Krop og data' i udstillingen Kære krop, svære krop. Derefter introducerede hun generalforsamlingens deltagere til Steno Museets nye kuglebane, hvor man kan eksperimentere med bevægelse og energi. Det gav anledning til flere kunstfærdige baner, kreative overvejelser og mange grin. Foto: Hans Buhl.

Bregner er bare noget helt specielt

Efter næsten 25 år med planter i Væksthusene og på Steno Museet gik gartner Birthe Annamann på pension 2. juni 2022. I sin tid har hun både bygget bjerge og passet planter. Hendes favorit er dog bregnerne i Bjergskovshuset.

Da gartner Birthe Annamann i 1997 begyndte ved Væksthusene som 40-årig i en arbejdsprøvning, vidste hun ikke mere om planter end en hvilken som helst anden haveinteresseret. Hun kom fra en stilling som plejer og ville gerne prøve noget andet. Så i 1998 kom hun i lære som gartner i Væksthusene.

“Interessen for planter havde altid været der, men jeg havde som sådan ikke tænkt på, at det skulle være mit arbejde. Men så blev jeg virkelig glad for det og fik flere og flere spændende opgaver”, fortæller hun.

En af Birthes største opgaver var, da Væksthusene lukkede i 2010 i forbindelse med ombygningen. Hun var med til at pakke alle planterne ned, så de kunne komme til Fyn til opmagasinering.

“Det blev til 4 år på Fyn. Det var en gartner, som boede i Sønderjylland, der passede dem i det daglige, men vi andre pendlede også frem og tilbage”.

Bjerge bygges op

Samtidig havde Birthe nok at gøre i Aarhus. Hun skulle nemlig stå for opbygning af Bjergskovshuset frem til åbningen af de nye væksthuse i 2014.

“Jeg byggede bjergene i bedene op, så de så ud på den rigtige måde og var med til at finde de rigtige sten og planter. Det var en kæmpe udfordring, hvor der var masser af holdninger til, hvordan det hele skulle se ud. Nu er det sjovt at tænke tilbage på,

men det var saftsuseme og så hårdt.”

I 2012 blev Science Museerne etableret, og Birthe fik også ansvaret for driften af den medicinske urtehave på Steno Museet. Efter Væksthusenes åbning i 2014 fortsatte hun også med at have ansvaret for Bjergskovshuset.

“Der har været mange spændende arbejdsopgaver, og jeg kommer til at savne alle planterne nu, hvor jeg går på pension. Særligt bregnerne i Bjergskovshuset. De er bare noget helt specielt. Så mon ikke jeg kommer forbi og ser, hvordan både planterne og mine kollegaer har det,” smiler hun.

Trine Bjerre Mikkelsen

Nye ansigter på Science Museerne

I april kunne Science Museerne sige velkommen til en ny medarbejder i formidlingsteamet, og i maj kom en ny frontperson til. Her præsenterer de sig selv.

Jeg hedder *Charlotte Trolle Olsen* og blev fastansat som formidler 1. april. Men jeg begyndte allerede som barselsvikar på Science Museerne 1. juli 2021. Jeg har hidtil koncentreret mig om Væksthusene, men skal nu også indgå i formidlingen på Steno Museet. Så jeg kommer til at fordele min tid imellem de to lokaliteter. Det passer mig helt perfekt, da Science Museerne er en fantastisk arbejdsplads, hvor jeg synes, det hele er spændende, og min læringskurve fortsat er næsten lodret.

Jeg er uddannet lærer med biologi, engelsk og fransk som linjefag. Inden jeg "kom hjem" til Science Museerne, har jeg bl.a. arbejdet 15 år som formidler i Randers Regnskov, været sælger af naturfagsgrej til skoler og de seneste 5 år undervist på to forskellige folkeskoler, primært i naturfag og engelsk. Jeg er utrolig glad for igen at være i det eksterne læringsmiljø og være med til at give børn og voksne gode oplevelser med naturfagene.

Jeg bor langt ude på landet ved Thorsø med min mand, to katte, høns og en kæmpe "vild med vilje" have. Naturen, naturfænomener og alt hvad der vokser, kryber, hopper og flyver er min store interesse, så hvad kunne være mere perfekt end at arbejde ved Science Museerne?

Mit navn er *Tina Lerke Nielsen*. Jeg er startet i maj som frontmedarbejder på Steno Museet og i Væksthusene. Jeg har glædet mig rigtig meget til det. Jeg har læst kunsthistorie og græsk arkæologi på AU, men interesserer mig også rigtig

meget andet, bl.a. også naturvidenskab. Jeg har tidligere arbejdet som omviser og i museumsbutik og administration i Ringkøbing-Skjern Museums afdelinger.

Jeg har også arbejdet for Aarhus Kommune og for Falck. Fra naturen har jeg et stort købegens, og det at få foden indenfor i museumsbutikken passer mig rigtig godt. Så går det også lidt den anden vej, når der sælges billetter m.m.

Jeg bor i Aarhus, og derhjemme venter Christian og vores to døtre Johanne og Ingeborg. Jeg synes Science Museerne er en rigtig spændende arbejdsplads, og mine forhåbninger om arbejde, fællesskab og rigtig gode kollegaer er alle indfriet, så jeg er glad!

TAK, Knud Erik

Der skal fra både Steno Museet og dets venneforening lyde en meget stor tak til foreningens redaktør, Knud Erik Sørensen, for hans enorme indsats for museet gennem sit arbejde med Stenomusen gennem et kvart århundrede.

Det er en floskel, at 'tak' er et fattigt ord. Men selv floskler rummer ofte en høj grad af sandhed, og det er i hvert fald tilfældet, når man skal sige 'tak' for indsatsen med *Stenomusen* til Knud Erik. For den har været ubeskrivelig stor og af uvurderlig betydning for foreningen såvel som museet.

Det var Knud Erik, der i efteråret 1997 fik ideen til at gøre foreningens årlige nyhedsbrev til et medlemsblad, som skulle udkomme 3-4 gange om året, og som skulle rumme artikler fra både foreningen og ikke mindst museet. Og han har med aldrig svigtende omhu og entusiasme været ansvarshavende redaktør og layouter på bladet lige siden indtil forrige nummer. Det betyder, at han har stået for 85 udgaver af bladet med et samlet sidetal på 1056 sider!

Det betyder ligeledes, at han har fulgt med en rivende teknisk udvikling, fra at bladet blev fremstillet i s/h offsettryk, hvor de få billeder, der var i bladet, blev sendt frem og tilbage med posten, til at alting i dag foregår digitalt.

Fantastisk samarbejde

Gennem alle årene har der været et enestående godt, respektfuldt og kreativt samarbejde mellem Knud Erik og os på museet, som har arbejdet med den lokale redaktion af stoffet. Knud Eriks høje krav til både sprog og æstetik har altid været til stor inspiration. Så tak for samarbejdet!

Det har været en fascinerende proces at opleve, hvordan de fremsendte tekster og billeder gang på gang er blevet omformet til endnu et harmonisk blad. Derfor har det altid været med en særlig følelse af nysgerrighed og begejstring at åbne det første layoutudkast af en ny udgave.

Vi vil efter bedste evne forsøge at holde bladets fane højt.

Hans Buhl og

Aase Roland Jacobsen

STENOMUSEN

udgives af Science Museernes Venner og udkommer tre gange årligt. Bladet sendes til foreningens medlemmer, men kan også afhentes på museet. Stof kan sendes til redaktionen:

Hans Buhl, ansv.

hans.buhl@sm.au.dk

Aase Roland Jacobsen

aase.jacobsen@sm.au.dk

Grafisk tilrettelæggelse:

Hans Buhl

Tryk: Toptryk Grafisk, Gråsten

ISSN (trykt): 2597-0720

ISSN (web): 2597-0739

Web: tidsskrift.dk/stenomusen

SCIENCE MUSEERNE

C.F. Møllers Allé 2

8000 Aarhus C

Tlf.: 8715 5415

E-mail: sm@au.dk

Web: www.sciencemuseerne.dk

Åbningstider:

tirsdag-fredag kl. 9-16

lørdag-søndag kl. 11-16

helligdage kl. 11-16

mandag lukket

**SCIENCE
MUSEERNE**
AARHUS UNIVERSITET

Onsdag 13. juli kl. 20

Fuldmåneaften i planetariet: *Supermåne*. Udstillingerne er åbne fra kl. 19. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

Mandag 12. august kl. 20

Fuldmåneaften i planetariet: *Perseiderne – Når du ser et stjernesud*. Udstillingerne er åbne fra kl. 19. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

Lørdag 10. september kl. 20

Fuldmåneaften i planetariet: *Efterårsjævnendøgn og Mars*. Udstillingerne er åbne fra kl. 19. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

Søndag 9. oktober kl. 20

Fuldmåneaften i planetariet: *Delvis solformørkelse*. Udstillingerne er åbne fra kl. 19. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

Lørdag 15. oktober - søndag 23. oktober, kl. 10-16

Efterårsferieaktiviteter på Steno Museet med planetarieforestillinger. Se mere på www.sciencemuseerne.dk.

Tirsdag 8. november kl. 20

Fuldmåneaften i planetariet: *Planetkavalkade*. Udstillingerne er åbne fra kl. 19. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

Torsdag 8. december kl. 20

Fuldmåneaften i planetariet: *Vintersolhverv*. Udstillingerne er åbne fra kl. 19. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

Åbningstider i sommeren 2022

Steno Museet (28. juni - 7. august)

Tirsdag-søndag kl. 10-16

Mandag lukket

Science Sjov med *Steno Bingo*, *Tegnehjørne – del dine oplevelser og Sommerhimlen i planetariet* kl. 12 og 14.

På hverdage kl. 11-15 i perioden 5.-29. juli er der mulighed for *Leg med kuglebaner* i *Steno Science Studio*.

Væksthusene (1. maj - 30. september 2021)

Mandag-fredag kl. 9-17

Lørdag-søndag kl. 10-17

Onsdage i skolernes sommerferie er der aftenåbent til kl. 22 med *Smag på verden i Aarhus*.

Væksthusenes café åbner alle dage kl. 10. Køkkenet lukker en halv time før de nævnte lukketider.

Ole Rømer-Observatoriet er lukket pga. renovering.

Se i øvrigt www.sciencemuseerne.dk om aktiviteter og åbningstider m.v.